

своєчасною щодо загроз економічним інтересам залізничного транспорту.

УДК 32:338.45

ДВОПОЛЮСНА МОДЕЛЬ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

Ткач К.І., к.е.н., докторант (Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м.Одеса)

Сучасна економічна криза висуває нові вимоги до теоретичного обґрунтування промислової політики. Виникає необхідність пошуку альтернативної теоретичної концепції, на яку могла б спиратися активна промислова політика держави.

Останніми роками в економічній літературі відбувається поступове зрушення в напрямку переосмислення ролі економічної політики держави. Однак при цьому для обґрунтування моделі промислової політики в Україні недостатньо повно береться до уваги досвід інших країн.

Тому головним завданням є використання світового досвіду для визначення теоретичних основ концептуальної схеми промислової політики, адекватної умовам України.

У світовій практиці найактивніша промислова політика здійснюється в галузях, з одного боку, з найвищим рівнем реального усупільнення праці, а з іншого — найвищим рівнем усупільнення виробництва. У першому випадку йдеться про підтримку високотехнологічних галузей, які забезпечують НТП. У другому — навпаки, про обмеження діяльності природних монополій в інфраструктурних галузях промисловості. І в тому, і в іншому разі ми стикаємося з «провалами ринку», обумовленими зовнішніми ефектами. НДДКР мають позитивний зовнішній ефект. З іншого боку, природній монополізм виступає як особливий різновид негативних зовнішніх ефектів.

Позитивний зовнішній ефект виникає у випадку, якщо діяльність одного ек агента приносить вигоди іншим. Розвиток освіти дає приклад позитивного зовнішнього ефекту. За наявності позитивного зовнішнього ефекту економічне благо виробляється в обсязі, який є меншим, ніж оптимальний.

Зважаючи на це, ми можемо методологічно синтезувати теорію усупільнення з неокласичною теорією зовнішніх ефектів і «провалів ринку». Таке поєднання різних наукових підходів засноване на тому, що в такому разі їх висновки практично збігаються.

Реальне усупільнення праці передбачає

безпосереднє поєднання промислового виробництва з наукою, поєднання виробничих відносин з тим загальним зв'язком, який є іманентним «загальній праці» у сфері НДДКР. Якщо в основі позитивного зовнішнього ефекту НДДКР лежить реальне усупільнення праці, то, з іншого боку, в основі негативного, монополістичного зовнішнього ефекту — формальне усупільнення і підрив ринкового механізму. І в тому, і в іншому разі необхідним є державне регулювання через здійснення промислової політики, яка в одному випадку має позитивний, а в іншому — негативний, антимонопольний характер.

Отже, об'єктивні основи промислової політики визначаються рівнем і характером усупільнення виробництва і праці. Найбільша активність промислової політики має об'єктивно відповідати найвищому рівню реального усупільнення праці й усупільнення виробництва, хоча її спрямованість у таких випадках є прямо протилежною. Необхідно розрізняти позитивну і негативну промислову політику відповідно до позитивної і негативної спрямованості зовнішніх ефектів, маючи на увазі, що у своїй негативній частині промислова політика замикається з антимонопольною. Оптимальним є баланс позитивної і негативної промислової політики. У такому разі промислова політика виступає як діалектична єдність протилежностей, яка утворює джерело промислового розвитку. У такому сенсі розглянута структура промислової політики має двополюсний характер.

Загальний висновок, отже, полягає в тому, що державне регулювання і промислова політика повинні прицільно концентруватися насамперед на сферах і галузях промисловості з найбільшими зовнішніми ефектами — як позитивними, так і негативними. Однак, для використання цих теоретичних положень на практиці є необхідними спеціальні прикладні дослідження, орієнтовані на застосування отриманих висновків у процесі розробки промислової політики в Україні.

УДК 338.47:656.2

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАЛІЗНИЦЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Токмакова І.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Державна система регулювання господарської діяльності залізниць перетерпіла істотні зміни в сучасних умовах розвитку ринкових відносин.

В останні десятиліття роботи залізничної